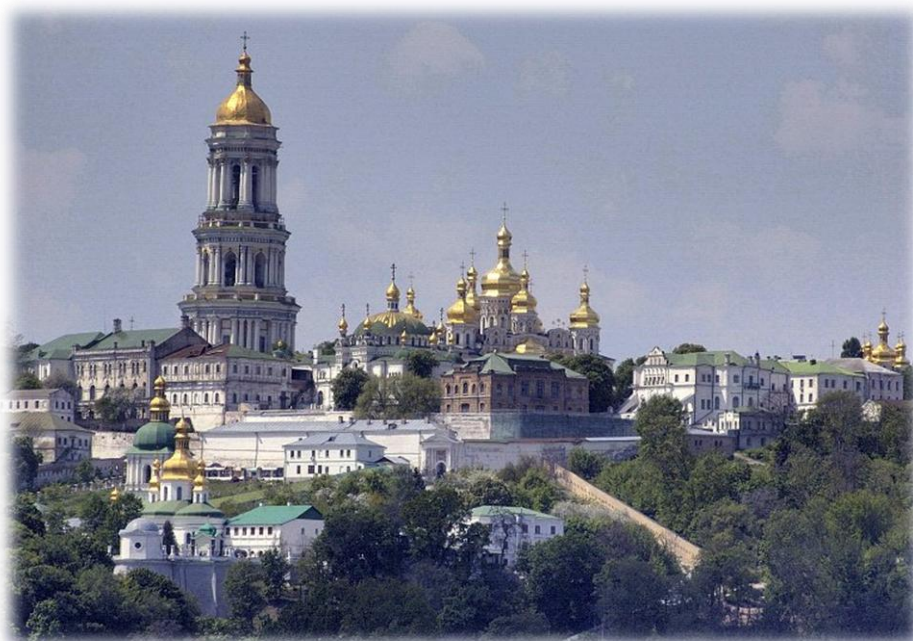

Κυριακή της Ορθοδοξίας.

Σπυρίδων Κ. Τσιτσίκος, Αν. Καθηγητής Ψυχολογίας της Θρησκείας
Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ο Μάρτιος ανέκαθεν εθεωρείτο μήνας “διαλεκτικός”. Στις γεωργικές και γεωλατρικές μάλιστα κοινωνίες, που παρακολουθούσαν το σεληνιακό ημερολόγιο, το μάζεμα των σπόρων και η προπαρασκευή της γης για φύτεμα παρείχε απ’ τη μια φωτεινές ελπίδες για πλούσια σοδιά, ενώ απ’ την άλλη κράταγε συνεσταλμένο ακόμα τον γεωργό. Στις μέρες μας το «αναπάντεχο» έχει προσλάβει τρομακτικές διαστάσεις: «Πολλά πέλει μεταξύ κύλικος καί χείλεος ἄκρου». Όσο η ανθρώπινη γνώση προσπαθεί να εξερευνήσει τα μυστικά της Φύσης, προφυλάσσοντας από χίλιους-δυό κινδύνους τον σύγχρονο άνθρωπο, τόσο η Φύση κλείνεται στον εαυτό της, κρύβοντας τα μυστικά της. Πάντως, χωρίς τή (φυσική) εναλλαγή χαράς και λύπης, η ζωή μας θα κατανούσε σκέτη κόλαση.

Την Κυριακή αυτή η Εκκλησία μας έχει την ονομαστική της γιορτή. Η ελληνορθόδοξη αυτοσυνειδησία (ταυτότητά) μας αποτελεί την οδό, το μέτρο και τη διαλεκτική ισορροπία στη ζωή. Η Χαλκηδόνεια (θεανδρική) ένωση των δύο φύσεων του Χριστού παρέχει στους Ορθόδοξους το κριτήριο εξέτασης κάθε πράγματος και ιδέας. Έτσι, παραδοξολογικά γιορτάζουμε τον θρίαμβο της Ορθοδοξίας εν μέσω μετανοίας, πένθους και νηστείας (Μ. Τεσσαρακοστής), το «έν σπέρματι» (εν δυνάμει) Πάσχα (σταυροαναστάσιμο) εν μέσω του Πάθους και του Σταυρού (χαρμολύπη),

το άκτιστο (αόρατο-Θείο-πνευματικό) εν μέσω του κτιστού (ανθρώπινου-εικόνας-ύλης), την θεογνωσία (των θ. ενεργειών) εν μέσω του γνόφου της αγνωσίας (ακαταλήπτου Θ. ουσίας)· ένα δηλ. αδιάκοπο «σχοινοβατεῖν» μεταξύ Γνώσης (πρβλ. αιρέσεις Γνωστικισμού, Μεσσαλιανών, Ευνομιανών, Ανομοίων) και Πίστης (πρβλ. αιρέσεις Γνωσιμάχων, Ομοίων, Fideismus, Modalismus). Εξάλλου, το δεσπόζον εκκλησιαστικώς την περίοδο αυτή πορφυρούν χρώμα συμβολίζει, κατά τους Προφήτες, και το αίμα της αμαρτίας (βυσσινί), αλλά και τη δόξα της Ανάστασης (κόκκινο).

Το ευαγγελικό ανάγνωσμα κάνει λόγο ακριβώς για τον (διαλεκτικό) δρόμο (ταξίδι) αυτό της Ορθοδοξίας, στον οποίο μας καλεί ο Χριστός διά μέσου της Αποστολικής κλήσης Του προς τον Φίλιππο: «ἀκολούθει μοι» (ΐω. 1, 44). Οποιοσδήποτε ερευνά άδοξα την Αλήθεια, και αναμένει, προσευχόμενος, τη σωτηρία του σαν τον Ναθαναήλ «κάτω από μια σικιά», οπωσδήποτε δεν θα απογοητευτεί. Η σκηνή (σικιά) του (ιερού) δένδρου αποτελεί θρησκευολογικό αρχέτυπο, εφόσον δια του δένδρου (βλ. «ξύλον γνώσεως τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ») ο άνθρωπος έχασε τον Θεό.

Πώς βλέπει σήμερα ο κόσμος (Ευρωπαίοι εταίροι μας και Νεοέλληνες) την Ορθοδοξία; Είναι αλήθεια ότι η Ορθοδοξία στις μέρες μας διαβαίνει, πέραν του Προτεσταντισμού, μέσα από τις Συμπληγάδες του Ισλαμισμού και του παπικού Ιμπεριαλισμού. Στις 11 Μαρτίου 843 η Ζ' Οικουμενική Σύνοδος μετά από πολλά χρόνια διωγμῶν και αγώνων δογματίσε όχι τή λατρεία (που μας κατηγορούν ως ειδωλολάτρες οι Χιλιαστές) αλλά την «τιμητική προσκύνηση» των εικόνων: «Οὐ την-άόρατον ἱκονίζω θεότητα, ἀλλ' εἰκονίζω Θεοῦ τήν ὄραθεῖσαν σάρκα» (Ι. Δαμασκηνός). Αυτό σημαίνει ότι είναι δυνατή η «κάθοδος» του Θείου μέσα στην ανθρώπινη ζωή (ιστορία και πολιτισμό). Η θεολογία της εικόνας (Εικονολογία), με βάση το «κατ' εἰκόνα», καθορίζει την ορθόδοξη Ανθρωπολογία, Χριστολογία, Κτισσιολογία και Σωτηριολογία.

Αλλά, ποια είναι αυτή η Ορθή «δόξα»; Η Ορθοδοξία είναι ένα διηλεκές θαύμα: «Αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Ὁρθοδόξων, αὕτη ἡ πίστις τήν οἰκουμένην ἐστήριξεν» (Συνοδικόν). Ορθοδοξία θα πει: τέλεια ισορροπία ανθρώπινου (πρβλ. αιρέσεις Αρειανισμού, Νεστοριανισμού) και Θείου (πρβλ. θρησκείες και αιρέσεις Βουδδισμού, Μονοφυσιτισμού, Εικονομαχίας) παράγοντα στη ζωή. Ακόμα, η Ορθοδοξία ισορροπεί μεταξύ (ρωμαιοκαθολικού) Κληρικαλισμού και

(προ-τεσταντικού) Πρεσβυτεριανισμού ή Λαϊκισμού. Φύλακας της Ορθοδοξίας είναι ο λαός (Εγκύκλιος Πατριαρχών Ανατολής, 1848). Η αρχή της συνοδικότητας και η δημοκρατική παράδοση επιβάλλουν την εκλογή Ποιμένων «ψήφω κλήρου καί λαοῦ». Γι' αυτό, χρειάζεται επαγρύπνηση στο «qmo vadi» της ελλαδικής Ορθοδοξίας. Ορθοδοξία δεν είναι οι Βυζαντινισμοί (Traditionalismus), οι μουσικές κορώνες και οι λυρισμοί, τα αρχιτεκτονήματα με τις σκαλιστές πέτρες, τα παγώνια και τους βυζαντινούς θόλους ή αψίδες, αλλά η υπό των Ποιμένων (δηλ. διακόνων = υπηρετών) ανάληψη των καθημερινών προβλημάτων, των πόνων και των πόθων του λαού, που θαλασσοδέρνεται από τη Σκύλλα της Πλουτοκρατίας στη Χάρυβδη της φτώχειας και της «λιτότητας». Ορθοδοξία δεν είναι μόνο οι κατανυκτικές ολονυχτίες, τα καντήλια, τα κεριά, τα κομποσχοίνια, τα λιβάνια κι οι σταυροί στα κοιμητήρια. Τον σταυρό ο Χριστός τον θέλει στον ώμο των ζωντανών, κι όχι στις ταφόπλακες των πεθαμένων.

Οι Ορθόδοξοι θα πρέπει ν' αντιδιασταλούν απ' τους Πρωτορθόδοξους, Παλαιορθόδοξους, Νεορθόδοξους και κάθε λογής παρ-εκκλησιαστική οργάνωση. Ο ορθόδοξος άγιος δεν είναι ο ηθικιστής (πουριτανός), αλλά ο «έν διηνεκεῖ μετανοία» διατελών (αμαρτωλός). Τρεις βαθμίδες (στάδια) πνευματικότητας γνωρίζει η Όρθοδοξία: την κάθαρση, τον φωτισμό και την θέωση (Ματθ. 5,8. Ιω. 1,52. Πράξ. 7,56). Όσο ο άνθρωπος διά της πείρας («ἔρχου καί ἴδε», «γεύσασθε καί ἴδετε») μαθαίνει να «βλέπει» ὀρθόδοξα τον Θεό (vision Dieu), ὅπως Τον εικονίζει η ορθόδοξη Αγιογραφία, τόσο περισσότερο μεταμορφώνεται, εξαγιάζεται και θεώνεται. Και στα τρία αυτά στάδια ο πιστός νοιώθει μια αμφιθυμία (χαρμολύπη), η οποία στην Τέχνη (εικονογραφία, ναοδομία, βυζαντινή μουσική) εκφράζεται με την ισορροπία Υπερβατικοῦ (πρβλ. baroque) και Γήινου (πρβλ. αναγεννησιακού ρυθμού) στοιχείου.

Αν ο «περιούσιος» Ισραήλ γέννησε τον «Υιό τοῦ Θεοῦ» (τον Χριστό), η άσημη Ελλάδα, σαν την άσημη Ναζαρέτ, γέννησε τον «Υιό τοῦ Ἀνθρώπου» (τον Ιησού²) και τον Λόγο, που ανακάλυψε ο Φίλιππος, γι' αυτό και οι Έλληνες αργότερα σ' αυτόν απευθύνθηκαν για να πλησιάσουν-προσεγγίσουν τον Κύριο (Ιω. 12,21). Αν δεν ἔδινε ο Ελληνισμός, με την Ειρήνη την Αθηναία, την (ανθρώπινη) γλώσσα, Φιλοσοφία και Αισθητική (εικόνα, ὕλη), ο Χριστιανισμός θ' αφομοιωνόταν πλήρως από τον (ανεικονικό) Ιουδαϊσμό, καταντώντας μια εβραϊκή αίρεση.

Η Ορθοδοξία έχει οικουμενική αποστολή και μαρτυρία. Άσπιλος (παρθένα) νύμφη δεν είναι, ὅπως πιστεύουν τώρα τον Μάρτιο οι (νεοπα-

γανιστές) Δωδεκαθεΐτες και Νεοεποχίτες, η Σελήνη, διά της οποίας (βλ. Αστρολογία) αναμένουν έναν άλλο Μεσσία (Maitreya), αλλά η Εκκλησία του Χριστού, η οποία και μας καλεῖ σε πνευματική «αναστήλωση» του φθαρέντος «κατ' εικόνα». «Οὐκ ἀρνησόμεθά σου, φίλη Ὁρθοδοξία. Οὐ ψευσόμεθά σου, πατροπαράδοτον σέβας. Ἐν σοί ἐγεννήθημεν, ἐν σοί ζῶμεν καί ἐν σοί κοιμηθησόμεθα. Εἰ δέ καί καλέσει καιρός καί μυριάκις ὑπέρ Σοῦ τεθνηξόμεθα» (Ι. Βρυέννιος).

Πηγή : www.pemptousia.gr/